10/12/2019

10 Δεκεμβρίου 1893: «Δυστυχώς επτωχεύσαμεν»

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

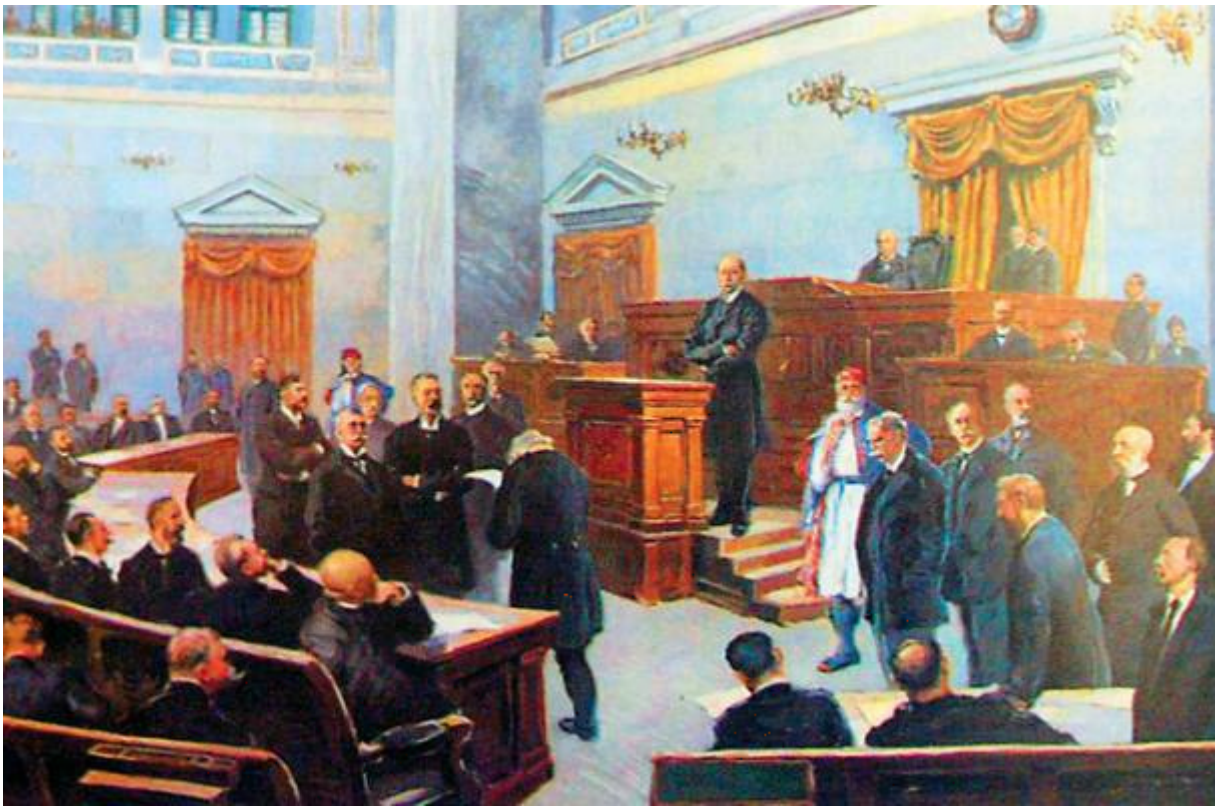

Τα επαχθή δάνεια που χορηγούνταν αφειδώς, το βρώμικο παιχνίδι των ξένων κερδοσκόπων, οι απίστευτες ομοιότητες της ελληνικής οικονομίας του 1893 με τη σημερινή και το… έντομο από τη Γαλλία που επέτεινε τη χρεοκοπία μας

Το ημερολόγιο δείχνει 10 Δεκεμβρίου 1893. Στο επιβλητικό νεοκλασικό μέγαρο της Παλαιάς Βουλής επί της οδού Σταδίου, που λειτουργεί ως έδρα της εθνικής αντιπροσωπείας, ο πρωθυπουργός Χαρίλαος Τρικούπης ετοιμάζεται να ανέβει στο βήμα. Μόλις ακούει το όνομά του από τον προεδρεύοντα, σηκώνεται όρθιος, στρώνει το σκουρόχρωμο σακάκι, ανεβαίνει αργά τα τέσσερα ξύλινα σκαλοπάτια που οδηγούν στο βάθρο και αρχίζει να περιγράφει την εικόνα που επικρατεί στα πολύπαθα
δημόσια ταμεία.

Ούτε λίγο ούτε πολύ, ενημερώνει την Εθνοσυνέλευση ότι το κράτος διάγει τη χειρότερη περίοδο της ιστορίας του, καθώς αδυνατεί πλέον να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του. Δεν μπορεί να αποπληρώσει τα δάνεια που έχει πάρει από το εξωτερικό, δεν έχει χρήματα να καταβάλει τους μισθούς των δημοσίων

υπαλλήλων και έχει κηρύξει στάση πληρωμών σε όλους τους προμηθευτές.

Η πτώχευση είναι πλέον αναπόδραστη και επιτείνεται εξαιτίας της διεθνούς κρίσης που καταγράφεται την ίδια περίοδο. Εκείνη την ημέρα στη Βουλή, ο πρωθυπουργός Χαρίλαος Τρικούπης φέρεται να εκστόμισε την ιστορική φράση «δυστυχώς επτωχεύσαμεν», όπως έγραφαν οι αντιπολιτευόμενες εφημερίδες της εποχής, αν και η αλήθεια είναι ότι δεν έχει καταγραφεί πουθενά στα πρακτικά. Ειπώθηκε δεν ειπώθηκε, η χώρα όδευε προς τον όλεθρο.

Ο πολύπειρος πολιτικός ήταν αναγκασμένος να επιβάλει επιπλέον επώδυνους φόρους (ακόμα και στα ζώα που σφάζονταν), να συνάψει νέο επαχθές δάνειο με τις μεγάλες δυνάμεις, όπως ήταν για παράδειγμα η Αγγλία, και να ανεχθεί έναν ασφυκτικό διεθνή οικονομικό έλεγχο, με τους δανειστές να ζητούν τη λήψη επιπλέον μέτρων χωρίς καν την έγκριση του Κοινοβουλίου. Είπε κανείς ότι η Ιστορία δεν επαναλαμβάνεται;

Δάνεια επί δανείων και το χρέος στα ύψη
Η αντίληψη Τρικούπη για την ανάπτυξη της χώρας, η κόντρα με τον Δηλιγιάννη, οι αμυντικές δαπάνες και ο ρόλος του Ανδρέα Συγγρού
Το νεοελληνικό κράτος ξεκινά τη ζωή του επιβαρυμένο ήδη με ένα σημαντικό εξωτερικό χρέος, καθώς από τα πρώτα κιόλας χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης αναζητά απεγνωσμένα πόρους προκειμένου να χρηματοδοτήσει τον Αγώνα και να διεθνοποιήσει την προσπάθεια για ανεξαρτησία. Θα τους βρει στην Αγγλία, αλλά με ληστρικούς όρους αποπληρωμής, καθώς μπαίνουν ως εγγύηση οι εθνικές γαίες και όλα τα δημόσια έσοδα που θα προέκυπταν. Ενα στοιχείο και μόνο αρκεί για να αντιληφθεί κανείς τον παραλογισμό της συμφωνίας: Από τις 800.000 λίρες του δανείου, θα φτάσουν στην επαναστατική διοίκηση μόλις…298.000 λίρες.

Τα υπόλοιπα θα πάνε σε παρακρατήσεις, προμήθειες και έξοδα έκδοσης. Παρ’ όλα αυτά, χαιρετίστηκε ως πολιτική επιτυχία. Θα ακολουθήσουν κι άλλα δάνεια, που μοιραία θα οδηγήσουν το μετέπειτα βασίλειο της Ελλάδας στην πρώτη χρεοκοπία. Το πάθημα, όμως, δεν γίνεται μάθημα. Επί δεκαετίες η χώρα συνάπτει δάνεια επί δανείων προκειμένου να μπορέσει να επιβιώσει. Οσο πιο αφερέγγυα, όμως, γίνεται στην αποπληρωμή τους, τόσο δυσμενέστεροι είναι οι όροι που επιβάλλονται κάθε φορά που ζητά νέα οικονομική συνδρομή.

Το έτος 1878 -παραδόξως- διευθετούνται τα πρώτα χρέη και η Ελλάδα εκμεταλλεύεται αυτόματα τη δυνατότητα να απευθυνθεί και πάλι στις διεθνείς αγορές. Αυτήν τη φορά δανείζεται για να καλύψει κυρίως τις αυξημένες στρατιωτικές δαπάνες αλλά και τις απαιτήσεις της εκλογικής πελατείας. Ο υπερδανεισμός θα καταλήξει, όπως είναι φυσικό, πάλι στην υπερχρέωση. Εως και

το έτος 1884 το χρέος σχεδόν διπλασιάζεται, το 1887 τετραπλασιάζεται και πριν από την πτώχευση του 1893 σχεδόν επταπλασιάζεται.

Δηλιγιάννης vs Τρικούπης
Εκείνα τα χρόνια στο τιμόνι της χώρας βρίσκονται δύο πολιτικοί σχηματισμοί που συνεχώς εναλλάσσονται στην εξουσία. Πότε εκλέγεται το Εθνικό Κόμμα του συντηρητικού Θεόδωρου Δηλιγιάννη, που επιθυμεί μόνιμο κρατικό παρεμβατισμό στην οικονομία, και πότε το Νεωτερικό Κόμμα του μεταρρυθμιστή Χαρίλαου Τρικούπη, που θεωρεί ότι το κράτος θα πρέπει να παρεμβαίνει μονάχα παροδικά. Πολιτικά τους χωρίζει άβυσσος. Οταν κάποτε ρώτησαν τον Δηλιγιάννη ποιο είναι το πρόγραμμά του, η σαρκαστική απάντηση ήταν «μα το αντίθετο απ’ αυτό του κ. Τρικούπη». Ο μεν εξελέγη πρωθυπουργός πέντε φορές, ο δε επτά.

Στην αντίληψη του Τρικούπη η ανάπτυξη της χώρας ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για την εκπλήρωση των αλυτρωτικών οραμάτων του Ελληνισμού. Η απελευθέρωση, δηλαδή, όλων των περιοχών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στις οποίες ζούσαν μεγάλοι ελληνικοί πληθυσμοί (μέχρι τότε η επικράτεια εκτεινόταν έως τη Θεσσαλία. Δεν είχε ούτε την Ηπειρο, ούτε τη Μακεδονία και τη Θράκη, ούτε την Κρήτη και τα Δωδεκάνησα).

Για τον λόγο αυτό δημιούργησε εκτεταμένο σιδηροδρομικό δίκτυο (το οποίο χρησιμοποιούμε μέχρι και σήμερα), αποφάσισε να αποξηραθεί η λίμνη Κωπαΐδα, που απέφερε 130.000 στρέμματα εξαιρετικά εύφορης γης, διάνοιξε τη διώρυγα της Κορίνθου, θέσπισε την προαγωγή των δημοσίων υπαλλήλων, ενίσχυσε το Πολεμικό Ναυτικό με νέα πλοία, αναδιοργάνωσε τη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, την Αγροφυλακή και την Αστυνομία, αναμόρφωσε την Παιδεία και είχε την παράτολμη σκέψη να δημιουργηθεί ζεύξη μεταξύ Ρίου και Αντιρρίου (κάτι που επετεύχθη το 2004 και τιμητικά η γέφυρα πήρε το όνομά του).

Βέβαια, όλα τα παραπάνω απαιτούσαν χρήματα, τα οποία βρέθηκαν μέσω της σύναψης δανείων και της επιβολής φόρων στον καπνό, στο κρασί και στις οικοδομές, δίνοντας λαβή για αντιπολιτευτικές κορώνες από τους αντιπάλους του. Η αλήθεια είναι ότι τα προαναφερθέντα εκσυγχρονιστικά σχέδια έφεραν πιο κοντά την πτώχευση, αλλά δεν ήταν η αιτία της χρεοκοπίας, καθώς τα χρήματα που είχαν δαπανηθεί για αμυντικές δαπάνες τα παρελθόντα έτη ήταν σαφώς περισσότερα

Πηγή: ethnos.gr